

A black and white photograph of a person wearing a dark, long-sleeved button-down shirt. The person is holding an open Bible with both hands, positioned in front of their chest. The background is plain white. The text 'Hvordan skal Bibelen leses?' is overlaid in a large, white, serif font on the upper part of the image.

Hvordan skal Bibelen leses?

Hvem bestemmer hvordan bibelen skal leses? Dette er ett av de mest aktuelle spørsmålene i vår tid. Hvordan du leser bibelen vil nemlig være avgjørende for hvilke svar du får. I en serie på tre artikler vil Knut Osland hjelpe oss til gode prinsipper for bibelfortolkning.

Her er del 3 av 3.

Hvem bestemmer hvordan bibelen skal leses? Dette er ett av de mest aktuelle spørsmålene i vår tid. Hvordan du leser bibelen vil nemlig være avgjørende for hvilke svar du får. I en serie på tre artikler vil Knut Osland hjelpe oss til gode prinsipper for bibelfortolkning. Her er del 2 av 3.

Ble jorda skapt på 6 dager? Har damer snakkeforbud på kristne møter? Hvorfor er det så mange motsigelser i Bibelen? Hvem har den rette tolkningen? Her får du Bibelens egne tolkningsnøkler.

HVILKE NØKLER VELGER VI?

Spørsmåla er mange og meningene er enda flere. Bibelen kan tolkes på mange måter. Fins det en rett tolkning av Bibelen? Bevisst eller ubevisst legger alle som leser Bibelen noen tolkningsnøkler til grunn. Hvilke nøkler vi bruker avgjør hvilke dører som åpner seg. Hva slags tolkning vi ender opp med, får store konsekvenser for våre liv. Problemene kommer når vi velger våre egne tolkningsnøkler, og ikke tar hensyn til Bibelens egne.

GUDS ELLER GAMLE UNGKARERS ORD?

”Paulus var en gammel ungar og barn av sin tid, så vi kan ikke ta hans kvinnesyn på alvor” sa en kristen leder i en kommentar. ”Salomo var visst litt deprimerert da han skrev Forkynnersens Bok” var det en annen som sa. Slike uttalelser viser at man stoler mer på sitt eget hode enn Bibelen. Hvis Bibelen ikke er Guds Ord, men bare

inneholder Guds Ord, ender man til slutt opp kun med karta og tillegg. For hvem skal bestemme hvilke avsnitt som er inspirert av Gud og hvilke avsnitt som er gamle ungarers meninger? Bibelen gjør krav på å være Guds ufeilbarlige Ord. ”Hver bok i Skriften er innblåst av Gud” (1). Ikke en eneste bokstav eller prikk skal forgå – før alt er skjedd, sa Jesus (2). Med et annet utgangspunkt, kommer vi garantert til å ende opp med feil tolkninger!

INGEN EGNE TOLKNINGER!

Det krever en viss kyndighet og trygghet for å komme ut med rett tolkning av Bibelen. ”Det er noen ting der som er vanskelig å forstå, og de ukyndige og usikre fordreier dette” (3). Det viktigste er imidlertid å forstå at vi er totalt avhengige av Guds Ånd for å forstå Bibelen rett. Ingen av oss er i stand til å tolke Bibelen selv: ”Men dere må framfor alt vite at en ikke kan tyde noe profetord i Skriften på egen hånd. For aldri ble noen profeti båret fram fordi et menneske ville det, men drevet av Den hellige ånd talte mennesker ord fra Gud (3).” Det gode er at Guds Ånd, som inspirerte dem som skrev Bibelen, vil inspirere oss når vi leser (4).

DEN RETTE HOLDNINGEN

I 2. Korinterbrev 3, forklarer apostelen Paulus hvordan jødene kunne lese Det gamle testamentet så nøye uten å oppfatte budskapet: Det ligger et slør over hjertene deres når de leser! ”Men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort (v. 16).”

Når vi snur oss bort fra våre egne meninger, og bøyer oss for Gud, vil Han åpne Skriftene for oss. Her er holdningen vi må ha for virkelig å lære Gud å kjenne:

”Min sønn, ta imot mine ord, og ta vare på mine bud, så du lytter til visdommen og prøver å forstå med hele ditt sinn. Ja, bare kall på forstanden, og rop med høy røst etter innsikt. Let etter den som om det var sølv, grundig som når en graver etter skatter. Da skal du skjønne hva gudsfrykt er, og vinne kjennskap til Gud (5).”

6 VIKTIGE TOLKNINGSNØKLER

Her er seks viktige tolkningsnøkler du kan bruke når du skal forstå Bibelen:

1. Bibelen handler om Jesus.
2. Bibelen er skrevet for oss.
3. Bibelen forklarer selv Bibelen.
4. Det finnes en progressiv åpenbaring.
5. Bibelen inneholder flere ulike språk og sjangere.
6. Vi er avhengige av å bli grepet av Ånden i Ordet

I denne utgaven av FOLK skal vi ta for oss fortolkningsnøkkel 5 og 6.

NØKKELE 5: Ha respekt for Bibelens språk og sjangere. Vi kan ikke lese lignelser, poesi og bildespråk på samme måte som vi leser historiske bøker og lærebrev. Å forstå de ulike tekstenes form og egenart er en forutsetning for ikke å gå seg vill i Bibelens mangfoldige tekstlandskap.

”Jeg tar Salme 23 bokstavelig”, skriver en leser i en kommentar til forrige artikkel om bibeltolkning. Hva betyr det å ta Salme 23 bokstavelig? Hvor er de grønne engene han lar oss ligge i? Er det kjøkkenbordet Herren dekker for oss? Hvem er i så fall fiendene som ser på? Hva slags olje er det han salver hodet vårt med? Er det kaffekoppen som flyter over?

”DIN SAU!”

Tar vi Salme 23 på alvor, ser vi at David bruker bilder fra gjeteryrket og poetisk språk til å beskrive Guds omsorg. Når Jesus tar opp tråden fra Salme 23 og sier at han er den gode hyrde som gir sitt liv for sauene (1), betyr det ikke at han kaller deg en sau! Han bruker rett og slett en metafor for å få fram et poeng. Jesus snakker om de kristne som grener, salt, lys og mye annet. Heldigvis er det veldig få som tar Jesu ord bokstavelig når han sier at vi skal kutte av hånda eller foten og rive ut et øye når vi blir frista (2). Jesu historier (lignelser) har som regel kun ett poeng. Det ser vi når Jesus selv forklarer lignelsene. Vi har ingen rett til å tolke Bibelens lignelser som vi vil! Tolkningen vi kommer fram til, må stemme med resten av Bibelen!

SYNER, SYMBOLER OG TEGN

Bibelen er full av metaforer, bilder og lignelser. Johannes Åpenbaring, for eksempel, ble formidlet til apostelen

”i tegn” (3). Johannes beskriver syner han har. Når han ser et sverd komme ut av munnen på Jesus, ser dyr komme opp av jorda og en prostituert som flyr over himmelen, er det selvfølgelig ikke noe som skjer fysisk. Gud taler til ham i syner og symboler. Noen av symbolene blir forklart i boka: ”De syv lysestakene er de syv menighetene (4).” At Gud har merket sine tjenere med et segl i panna, er et bilde på Den Hellige Ånd som de kristne har fått på innsida, og handler ikke om et fysisk merke (5). Det forstår vi når vi lar Bibelen forklare Bibelen! Når vi godtar det, forstår vi at dyrets merke heller ikke handler om mikroships og strekkoder, men om åndelige realiteter.

TALL I BIBELEN

Det er spennende å legge merke til hvordan Bibelen bruker tall. Tallet tusen, for eksempel, betyr ikke alltid tusen. At Gud eier dyrene på de tusen fjell (6), betyr ikke at dyrene på fjell nr. 1001 tilhører noen andre. At velsignelsen skal vare i tusen slektledd, betyr ikke at generasjon nr. 1002 ikke er velsigna. Bibelen bruker ofte tallet tusen på samme måte som vi gjør i norsk dagligtale når vi snakker om ”de tusen hjem”. Antall mennesker som kommer til himmelen er ikke begrensa til 144 000! Det er et symbolsk tall som Gud bruker for å fortelle oss noe (7)! Mange tall har en bestemt symbolsk betydning i Bibelen.

BYGG BRO OVER KLØFTENE

Utrolig nok ble ikke Bibelen skrevet på norsk, men på hebraisk og gresk, utenom en liten bit på arameisk. Å oversette Bibelen er vanskelig. Noen oversettere har valgt å oversette teksten ord for ord, andre har prøvd å få

fram meninga i teksten. ”Høyt er mitt horn i Herren” (Den Hellige Skrift) høres jo flott ut, men hva betyr det? ”Herren gir meg stor kraft” (Bibelselskapet 1985), er muligens en tolkning, men det gir i alle fall mening (8). Når vi skal tolke Bibelen, må vi bygge broer over språklige, kulturelle, klimatiske og geografiske kløfter. La meg gi deg et eksempel: ”Som snø om sommeren og regn i skurden, så lite høver ære for en dåre” står det i Ordspråkene (9). I Israel er det ikke særlig vanlig med snø om sommeren. For lesere som lever under lignende klimatiske forhold, kommer budskapet tydelig fram. Hvis en derimot har vokst opp på Svalbard, blir ikke sammenligningen fullt så treffende.

Hele Bibelen har et universelt budskap, men for å forstå budskapet, er det en god hjelp å vite litt om omgivelsene tekstene ble skrevet i og språkformen forfatterne brukte.

- 1 Johannes 10,11
- 2 Matteus 5,29-30
- 3 Johannes Åpenbaring 1,2 (88)
- 4 Johannes Åpenbaring 1,20
- 5 Johannes Åpenbaring 7,3 og Efeserne 4,30
- 6 Salme 50,10
- 7 Johannes Åpenbaring 7,3ff.
- 8 1. Samuel 2,1
- 9 Ordspråkene 26,1

NØKKEL 6: Bli grepet av Ånden i ordet. Jurister over hele verden stiller stadig spørsmålet: "Hva er lovens hensikt?" På samme måte forsøker bibelstudenter å finne Guds intensjon og hjertelag bak orda. Bokstaven dreper, men Ånden gjør levende!

Det er fullt mulig å bruke Livets Bok, Bibelen, til å kvele livet med. Mange som har vokst opp i kristne miljøer med feil fokus, har opplevd at "bokstaven dreper" (1). Det er om å gjøre å gripe ånden i Ordet. Gud er god, og hans intensjoner er alltid gode.

LOVENS HENSIKT

I rettssaler over hele verden blir dette spørsmålet stilt til stadighet: "Hva er lovens hensikt?" Jurister ønsker å finne ut hva de som laget loven hadde i tankene og hva som var bakgrunnen for ordlyden i de ulike lovene. Det var dette Jesus prøvde å forklare de religiøse lederne. Jesus førte dem tilbake til opprinnelsen og hjalp dem til å se Guds intensjon med det som sto i Skriftene (2). Det samme gjorde apostlene: "Men er det oksene Gud tenker på (3)?" Vi vet at loven er god så sant den brukes etter lovens hensikt", skriver Paulus (4). Det er dessverre ikke alltid at Bibelen blir brukt etter hensikten.

GUD BRYR SEG OM FOLK!

I stedet for å glede seg over at uheldige folk ble friske, ble mange skriftlærde sinte fordi det skjedde på feil dag. Jesus prøvde å vise dem Guds medfølelse med dem som led. Han forklarte at Gud bryr seg om folk (5) og at helligdagen er til for menneskene, ikke omvendt (6). Jesus kritiserte folk som var opptatt av bagateller, men glemte "det som veier mer i loven: rettfer-

dighet, barmhjertighet og troskap" (7). Fortsatt er mange bibellesere opptatt av det uvesentlige, og får ikke med seg det som virkelig betyr noe for Gud.

KVINNER OG KLÆR

Det fins et par avsnitt i Det nye testamente som handler om kvinner og klær, frisyre og smykker (8). Hvorfor står dette i Bibelen? Er Gud mot pynting? Absolutt ikke! Vi trenger ikke ha lest mye i Bibelen for å se det. Hva er da poenget med disse tekstene? For det første ønsker Gud å fortelle oss at skjønnhet kommer innenfra! På den måten oppmuntrer han oss til å være opptatt av det indre livet, og ikke bli for opptatt av det ytre (9). Videre vil han hjelpe kvinner til å vise nestekjærlighet overfor svake mannfolk ved ikke å pynte seg utfordrende og på den måten vekke begjær. For det tredje får vi gode råd om ikke å bruke for mye tid og penger på å pynte på fasaden. Kloke råd, spør du meg.

TÅPELIGE DISKUSJONER

Bibelen oppfordrer oss til å kutte ut tåpelige diskusjoner (10). Spørsmål om mat, feiring av bestemte høytider og hvilken dag i uka man skal ha fri, er blant de tinga som Gud absolutt ikke bryr seg om (11). Folk som bruker tida på å diskutere hvilken dag i uka Jesus sto opp fra de døde og om det skal være alkohol i nattverdvinen, har ikke fått del i Guds hjerte. Om de skulle ha rett, er spørsmåla bare ikke viktige!

Folk som er mer opptatt av Israels grenser i Midtøsten enn at naboen skal bli frelst, misbruker Bibelen. Mange kristne er veldig opptatt av om andre praktiserer copyrightloven, følger fartsgrensene og regler for sortering av søppel like konsekvent som

dem. Det står om folk i Bibelen som brenner for Guds sak, men uten forstand (12). De brenner, men for feil ting! Da kan det passe å sitere et vers fra Forkynneren (13): "Vær ikke altfor rettferdig, og vis deg ikke for klok! Hvorfor vil du ødelegge deg?"

SØK GUDS HJERTE!

Det er nok perifere ting vi kan bli opptatt av når vi leser Bibelen. Kunsten er å finne ut hva som er viktig, slik at vi kan ha den rette balansen i livet.

Mange spørsmål vil Gud ikke gi oss svar på, ganske enkelt fordi vi ikke har noe med det. "Det skjulte hører Herren vår Gud til, men det åpenbare er for oss (14)."

Lykke til med å søke Guds hjerte og hans intensjoner i Bibelen. Griper du Ånden i Ordet, blir Bibelen til liv for deg!

Knut Osland
www.gudergod.no

- 1 2. Korinterbrev 3,6
- 2 Markus 10,6
- 3 1. Korinterbrev 9,9
- 4 1. Timoteus 1,18
- 5 Lukas 13,16
- 6 Markus 2,27
- 7 Matteus 23,23
- 8 1. Timoteus 2,8-9 og 1. Peter 3,3-4
- 9 Romerne 13,14
- 10 2. Timoteus 2,23
- 11 Kolosserne 2,16-17
- 12 Romerne 10,2
- 13 Forkynneren 7,16
- 14 5. Mosebok 29,29